

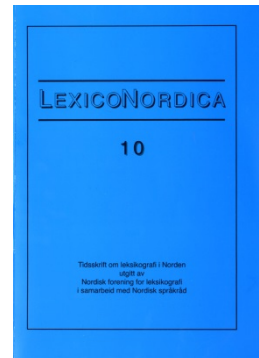
# LexicoNordica

Forfatter: Martin Gellerstam [Nya reseparlörer]

Anmeldt værk: *Norstedts engelska reseparlör*. Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.  
*Norstedts franska reseparlör*. Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.  
*Norstedts italienska reseparlör*. Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.  
*Norstedts spanska reseparlör*. Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.  
*Norstedts tyska reseparlör*. Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.

Kilde: LexicoNordica 10, 2003, s. 139-141

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>



© LexicoNordica og forfatterne

## Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

## Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Martin Gellerstam

## Nya reseparlörer

*Norstedts engelska reseparlör.* Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.  
*Norstedts franska reseparlör.* Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.  
*Norstedts italienska reseparlör.* Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.  
*Norstedts spanska reseparlör.* Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.  
*Norstedts tyska reseparlör.* Stockholm: Norstedts Ordbok 2002.

Reseparlörer diskuteras sällan i vetenskapliga lexikografiska sammanhang. Detta är kanske inte så förvånande med tanke på att de inte ger djupare kunskap om ett språks ordförråd utan snarare är språkliga hjälpredor i främmande land. Ordet för dessa hjälpredor vittnar om deras praktiska natur: på engelska *travel phrase guide*, på tyska *Sprachführer*, på franska *guide de conversation*. Ändå har de vissa drag gemensamma med tvåspråkiga ordböcker: ofta innehåller de alfabetiska ordförteckningar med översättningar av ord, översatta exempelmeningar (ämnesmässigt ordnade, typ "Hos doktorn"), uttal, grammatiska uppgifter (vanligen i ett separat avsnitt) etc. Problemet är att kärnan i reseparlörer är brottstycken av text. Vad säger man när man går till doktorn och vad kan doktorn tänkas säga? Det är egentligen samma dilemma som lexikaliserats i historien bakom "Goddag yxskaff" – man vet kanske vad man själv kan behöva säga men dels är det svårt att fatta vad mottagaren på det främmande språket säger, dels kanske inte doktorn säger det som han eller hon enligt parlören förväntas säga. Denna svårighet har inte undgått parlörförfattarna. I Berlitz utgåva *Grekiska på resan* heter det i avsnittet om besök hos doktorn: "Uppriktigt sagt – vilken nytta har man av en parlör när man är allvarligt skadad eller sjuk? Den enda mening man då behöver är 'Hämta en läkare – fort!'".

Om äldre reseparlörer ibland med rätta kritiserades för osannolika brottstycken ur samtal (i min Litauisch-Deutsches Gesprächsbüchlein (1960) kan man läsa meningen "Ich habe zu viel Früchte gegessen und mir den Magen verdorben. Was empfehlen sie mir dagegen?") så tycks utvecklingen gå mot en parlörstyp med färre specialiserade dialoger och istället standardmeningar där man kan sätta in alternativa ord som förtecknas inom ett ämnesområde. En sådan profil har den samling reseparlörer som Norstedts har givit ut under de senaste åren med namn som *Norstedts engelska/tyska/franska/spanska/italienska reseparlör* (utgivna i samarbete med det tyska Ernst Klett Verlag). Resultatet

är en samling språkliga hjälpredor i vissa situationer som en turist kan tänkas hamna i (knappast "varje situation" som baksidestexten utlovar). Innehållet delas upp i följande huvudavdelningar som var och en ger exempel på ord, standarduttryck och meningar: Allmänt, Människor emellan, Se dig omkring, Resa med barn, Resa med funktionshinder, Logi, Äta och dricka, Sightseeing och utflykter, Aktiv semester, Nöjen, Shopping, Hälsa, Bra att veta A till Ö. Till detta kommer (exempelvis i den spanska reseparlören) en kort spansk grammatik och två ordlistor, en svensk-spansk och en spansk-svensk. Vad Klett Verlag bidragit med i samarbetet framgår inte men enligt uppgift från Norstedts rör det sig om det generella parlörkonceptet. För det redaktionella arbetet står olika team med medarbetare från Norstedts Ordbok som minsta gemensamma nämnare.

Grundritningen för de olika parlörerna är densamma men de skiljer sig naturligt nog åt av kulturella skäl: *Fish and chips* förväntar man sig finna i den engelska parlören men knappast *paella* och *Riojavin*. Andra exempel på kulturella skillnader: i den engelska parlören talas om *non-smoking area*, något som man inte hittar i de andra parlörerna (där man dock förväntas fråga sitt sällskap om man får röka). Sådana här implicita skillnader kombineras med explicita goda råd till turisterna. I den spanska parlören kan man t.ex. få följande upplysningar: "Går man ut tillsammans med vännerna till restaurangen brukar man dela notan jämnt mellan alla, oavsett vad man beställt." – "Man är inte tvingad att lämna dricks, men det är brukligt att man lägger en slant extra. Vill man lägga lite dricks lägger man den helt enkelt på det fat notan kom på. Om man inte väntar på växel är det sedan fritt att lämna lokalen." Sådana nyttiga kommentarer förekommer olika frikostigt i olika parlörer.

Dialoger förekommer sällan i parlörerna – i de flesta ämnesområden ges några meningar som yttras av turisten, t.ex. när det gäller inköp av kläder: "Kan ni visa mig ...", "Kan jag få prova", "Den passar bra" osv. I några fall, t.ex. återigen hos doktorn, förekommer en tänkt dialog, dock så att man av innehållet i utsagan får räkna ut vem som säger vad: "Var gör det ont?" – "Jag har ont här", "Var vänlig ta av er kläderna", "Jag är vaccinerad mot ...". I äldre parlörer ges sådana här dialoger som ett rollspel men detta har man uppenbarligen velat undvika i detta fallet. Huvudtenden tycks generellt vara att undvika den här typen av lite misskrediterade dialoger.

Parlörerna innehåller alltså kortare ordlistor, till och från respektive målspråk, ungefär 1200 ord i varje lista. Ordlistorna är ordnade efter principen av tvåspråkiga ordböcker så att listan som utgår från svenskan är tänkt för produktion och listan som utgår från det främmande språket är tänkt för reception. Många ord som saknas i ordlistorna ingår i parlörens kapitel, ordnade efter ämnesområde. Vill

man alltså veta vad spanska *caballa*, *lenguado* och *anguila* betyder, så får man gå till avsnittet med fisk och skaldjur. Detta är opraktiskt men ett totalt index kanske skulle ha blivit för omfattande. Ett alternativ vore att komplettera parlörerna med separata och något mer utförliga ordlistor som åtminstone innehöll det ordförråd som presenteras i parlören. En hastig jämförelse mellan parlörernas svenska del och Norstedts första svenska ordbok visar att ordlistan saknar vanliga ord som *tacksam*, *tag*, *tak*, *takt*, *tand*, *tank*, *tanke* (även om en del av dem kanske gömmer sig i parlörens ämnesordnade delar).

Allt som allt är Norstedts reseparlörer behändiga tillskott till floran av parlörer. Man undviker äldre parlörers alltför specificerade dialoger och leder läsaren vid handen med språkliga och allmänna råd och tips. Kanske skulle man inför nya upplagor fundera mera på samspelet mellan parlör och ordlistor.